

חנוכה בנחלאות

עונה מומלצת: הסיור בשכונות יפה בכל עונות השנה, אולם בחנוכה יש לו נופך מיוחד. מומלץ להגיע באחד הימים האחרונים של החג, כשרוב הנרות בחנוכויות דולקים.

התאמת המסלול: לכל המשפחה.

קושי המסלול: קל.

אורך המסלול: כשני קילומטרים.

משך המסלול: ארבע שעות בניחותא.

מפה: מומלץ להצטייד במפה עירונית טובה

או בספר "נחלאות בלב העיר", מאת נירית שלו-כליפא, הוצאת יד בן-צבי .

ציוד נדרש: מכובד להגיע בלבוש צנוע – חלק משכונות נחלאות הן דתיות ואף חרדיות. יש לקחת בחשבון שבחנוכה הערבים בירושלים קרים.

הגעה: נוסעים לירושלים, חולפים על פני בניני האומה, פונים ימינה בשדרות הנשיא השישי ובכיכר הבאה שמאלה אל כיכר נוספת וישא אל החניון הפתוח בסמוך ליד לבנים ולבית החייל. אפשרות נוספת היא לחנות בחניון המקורה ברחוב אגריפס (המכונה היום הרב שמואל ברוך). כדי להגיע אל רחוב אגריפס במקום לפנות ימינה בשדרות הנשיא השישי ממשיכים ישר בשדרות בן צבי. בצומת הבא פונים שמאלה, אל רחוב שמואל ברוך / אגריפס. המבנה הענק משמאל הוא השוק קניון שבמרתפו חניון (בתשלום).

מסלול מעגלי, אין צורך בהקפצת רכבים.

הכינוי 'נחלאות' דבק בגוש השכונות הצמודות זו לזו שהתפתחו בשלהי התקופה העות'מאנית מחוץ לחומות ירושלים, מדרום לרחוב יפו, שלא היה אז רחוב, אלא ראשיתה של הדרך הראשית מירושלים מערבה. עם התגברות הצפיפות בתוך החומות החל תהליך הדרגתי של יציאה מהחומות. החלו בו התושבים הערביים שהקימו שכונות קטנות מצפון לשער שכם והמשיכו בו המעצמות האירופאיות שהקימו קונסוליות ומתחמי עמק שנתנו שירותים שונים לנתיניהן. ראו היהודים כי טוב והחלו אף הם להקים שכונות. השכונה העברית הראשונה הייתה משכנות שאננים, שנוסדה בשנת 1860 על ידי מונטיפיורי. בעקבות הצלחתה (שבתחילה הייתה מפוקפקת מאד) נסללה הדרך להקמת שוכנות נוספות ואלו באופן טבעי התפתחו לאורך הדרך הראשית, מקום בו ניתן לעסוק במסחר זעיר ולהנות משלל סחורות.

בשנים האחרונות הולכות ומתמעטות החנוכויות המונחות בפתחי הבתים. נראה שמצוות הצגת החנוכיה פוחתת מול הנזק שגרמו או הגזל שעשו עוברים ושבים לחנוכויות. בהחלט ייתכן שבעוד כמה שנים כמעט ולא יהיה זכר לאותן מסגרות זכוכית רבועות הנראות כמו 'אקווריום' ומגינות על הלהבות הבעורות מפני רוח חורפית זועפת. רבות מהחנוכויות בשכונה עשויות במתכונת תבנית המכילה כוסיות קטנות ובהן שמן זית ופתיל ולא נרות, חלקן מרובות בעיטורי מתכת. למרות הירידה במספר החנוכויות עדיין ניתן למצוא בתי משפחה שבהם מודלקות כמה חנוכויות, אחת לכל ילד.

יותם יעקבסון

הרצאות, צילום וכתיבה, הדרכה בארץ
ולאורך נתיבי הסחר הקדומים באסיה

את הטיול מתחילים בקצה התחתון של רחוב אגריפס / שמואל ברוך. מתחילים לעלות בו בפניה הראשונה ימינה פונים אל רחוב שבת צדק, שהיה בעבר הרחוב הראשי בשכונת חארת אל-טאנק, 'שכונת הפחונים', אחת משכונות העוני של ירושלים (שכינויה הפך בעבר למושג שגור בשפת רחוב שפירושו 'סוף העולם'). בקצה התחתון של הרחוב (שעד היום קיימת מחלוקת האם שמו שבת צדק או שבט צדק) ישנה סמטה הפונה שמאלה, לסמטאת שלוש ולסמטאת ביבאס. בסמטת ביבאס, על קיר בית-כנסת נטוש, קבוע לוח זיכרון לדוד סבו, תושב השכונה. דוד סבו ז"ל עשה הרבה פלאים קטנים שכולם דאגה ואכפתיות לתושביה ובעיקר לילדיה. הוא נהג לנגן ולשיר לילדים, צייר להם איורים קטנים ובמצלמה שהייתה לו הקפיד לצלם את כולם, כדי שלכל ילד וילד תהיה לפחות תמונת ילדות אחת. לאחר מותו החליטו כל תושבי המקום להתאחד ולהקים לכבודו לוח זכרון. בקצה התחתון של סמטת ביבאס מגיעים אל סמטה צרה נוספת, נסתרת וחסרת שם, הפונה שמאלה לעבר רחוב הירקון. אי אפשר מהעובדה שחלק מפניות הישיבה וחדרי השינה של הבתים נמצאים ממש על הרחוב. הפרטיות בשכונה זוכה לעיתים לביטוי שונה מהמקובל במקומות אחרים.

ממשיכים במעלה רחוב הירקון עד סופו ופונים ימינה ברחוב נסים בכר. ברחוב תקוע פונים שמאלה ומיד שוב שמאלה במעלה רחוב גבעון. באזור זה ניתן לראות את פניה המשתקמות של השכונה. לצד בתים ישנים ומוזנחים הולכים וצומחים כאן מבנים חדשים, חלקם תואמים את אופי השכונה. מרחוב גבעון מתפצלות סמטאות ציוריות ימינה ושמאלה. לא אחת נמצא בהן הריכוז הגדול ביותר של חנוכיות יפות. מעלה רחוב גבעון מוביל אל שכונת זכרון טוביה שמעבר לה השכונות אוהל משה הספרדית ומזכרת משה האשכנזית. בעבר, לכל שכונה ושכונה היה אופי מיוחד משלה שבא לידי ביטוי בהשתייכות ההומוגנית של תושביה לאזור מוצא או לדרך דתית. ברבות השנים הולכים הבדלים אלו ומטשטשים, עם זאת נוצר כאן הווי שכונתי חדש עם ניחוח שונה ומיוחד. כך או אחרת, גם היום, אורות החג מלכדים את כולם.

בכל שלב בהליכה אפשר לפנות שמאלה, להגיע אל רחוב אגריפס, לפנות בו שמאלה ולחזור לעבר החניה. אם חוזרים במורד רחוב אגריפס כדאי לשם לב לציור הקיר הענק שנמצא בפינת רחוב שמואל ברוך ואליהו מני. הוא צויר לפני כמה שנים על ידי ארגון אומנים צרפתי כמחווה להווי המקום.

המסלול עודכן ב- 19.10.2011

כל הזכויות שמורות ליותם יעקבסון ©